

MATERIALS DE TREBALL

JUSTÍCIA I PAU

29

El Centre d'Estudis JM Delàs és membre de l'European Network Against Arms Trade (Xarxa Europea Contra el Comerç d'Armes)

JULIOL 2006

CENTRE D'ESTUDIS
PER A LA PAU
JMDELÀS

JUSTÍCIA I PAU

Tropes de l'OTAN a l'Afganistan

El debat sobre l'exèrcit espanyol a l'Afganistan

Sumari

Evolució dels conflictes en el començament del segle XXI 3
Francesc Benítez

D'Hiroshima a Txernòbil: la maledicció de l'urani ... 8
Jordi Foix

Exportacions espanyoles de material de defensa 10
Tica Font

Notícies 13

El passat 11 de maig de 2006 va tenir lloc al Congrés dels Diputats un debat sobre la pertinència d'enviar a l'Afganistan un nou contingent de 150 soldats espanyols. Es materialitzava així per primera vegada l'obligatorietat de sotmetre a aprovació qualsevol tipus d'intervenció militar a l'exterior, tal com es recull a l'article 17.1 de la nova Llei orgànica de la defensa nacional, de 17 de novembre de 2005.

En l'últim *Materials de Treball* (núm. 28) vam evidenciar que els arguments que presentaven els diferents portaveus per justificar la seva posició pel que fa a l'Afganistan eren contradictoris, ja que abastaven des de raonaments humanitaris fins a altres d'interès nacional, passant per temes

relacionats amb la droga, la situació de les dones afganeses o el terrorisme.

Aquesta realitat va arribar a la seva màxima expressió al debat del Congrés, que va seguir el de la Comissió de Defensa, fet dos dies abans. Els diferents grups parlamentaris van tornar a argumentar diferents motius pels quals donaven suport o rebutjaven el nou enviament de tropes. Mil i un raonaments que, no obstant això, no estaven ni estan inclosos en el mandat de la Força Internacional d'Assistència per a la Seguretat a l'Afganistan (ISAF), en la qual participa Espanya. Una vegada més, volem recordar que aquest mandat consisteix a garantir un entorn segur, controlar l'aeroport de Kabul i les comunicacions aèries, (cont. pàg. 2 ⁴⁴)

(ve de pàg. 1) i millorar les capacitats de la policia i l'exèrcit (així ho recull fins i tot la mateixa web de l'OTAN).

Els parlamentaris es van afartar de reivindicar la legalitat de les funcions de l'exèrcit espanyol a Afganistan. Al contrari d'allò que va reiterar textualment una vegada i una altra el delegat del Govern, insistim que la ISAF no és una missió de Nacions Unides. És una operació de l'OTAN, autoritzada per l'ONU, però no portada a terme mitjançant la fórmula de cascs blaus. Des del punt de vista del dret internacional, la presència de la ISAF és legal, ja que està expressament autoritzada pel Consell de Seguretat, però les seves actuacions també han de ser-ho. La ISAF només està autoritzada a implementar determinades funcions, i no té carta blanca per fer el que vulgui. La legitimitat de la ISAF se sustenta en el fet de complir escrupolosament les resolucions del Consell de Seguretat de l'ONU. Aquestes resolucions, recordem-ho, no esmenten (ni per tant autoritzen) la lluita contra el narcotràfic o el terrorisme, la implementació física de tasques humanitàries o l'«interès nacional» que pugui tenir Espanya a l'Afganistan.

espanyol faci tasques humanitàries. Sí que es va parlar, no obstant això, de les intencions de fusionar les dues operacions militars presents a Afganistan: la ISAF i l'operació Llibertat Duradora, de lluita contra el terrorisme, que continua operant a Afganistan amb absoluta impunitat i il·legalitat. Van ser diversos els partits que es van oposar que aquesta fusió es duqués finalment a terme, i el representant socialista va intentar calmar els ànims afirmant que aquestes dues operacions militars estan separades perquè així es va votar el passat 8 de desembre i perquè així ho han volgut governs com l'espanyol, entre d'altres. Aquestes declaracions contradiuen les de l'anterior ministre de defensa, José Bono, de febrer de 2006. També contradiuen la realitat: les dues operacions militars duen molt de temps col·laborant; els Equips de Reconstrucció Provincial (PRT) de la ISAF són usats com a centres de col·lecta d'informació per l'operació Llibertat Duradora; ja s'ha anunciat el «traspàs» (així es denomina oficialment) de 3.000 soldats dels EUA del sud i est d'Afganistan i el seu reemplaçament per 6.000 tropes de l'OTAN (fins i tot es tractarà dels mateixos soldats, britànics i canadencs, que canviaran oficialment

El ministre Fernando Alonso amb Donald Rumsfeld

La confusió és general i l'absència de debat crític i plural propicia la instrumentació demagògica per part de determinades posicions polítiques. Tot això s'està desenvolupant amb la connivència i el seguidisme dels mitjans de comunicació de masses, que reproduïxen les posicions oficials amb aparent amnèsia sobre els orígens del conflicte: la represàlia dels EUA pels atacs terroristes rebuts l'11 de setembre de 2001.

de barret sense gairebé variar l'essència de les seves actuacions); i tant en la teoria com en la pràctica, tot indica que les dues operacions estaran aviat breu integrades en una única caserna general i obeeiran a un mateix comandament suprem, un tinent general nord-americà. Oficialment, les dues operacions continuen separades. Però això no hi ha qui s'ho cregui.

Les intervencions parlamentàries no van incloure el que calia debatre, la pertinència que l'exèrcit

Evolució dels conflictes en el començament del segle XXI

Són diversos els organismes i centres d'investigació especialitzats que realitzen una anàlisi anual de l'estat dels conflictes actius en el món amb aproximacions a la seva tipificació per causes, intensitat i regionalització, i que mostren els indicadors que a posteriori donen una idea de les tendències.

En aquest nombre, prenent com a font algunes de les anàlisis anteriors, hem fet un breu balanç quantitatiu dels primers cinc anys del segle XXI quant a l'evolució de tres de les possibles caracteritzacions dels conflictes: el seu caràcter intra o inter estatal, el seu desenvolupament regional i les seves principals causes.

Com a font de referència quant a definicions i tipificació dels elements que formen part dels

Txetxènia 2002 (Foto: Mauro Galligani)

escenaris en conflicte, hem optat per les que utilitza el Heidelberg Institute for International Conflict Research (HIIC) del Departament de Ciència Política de la Universitat de Heidelberg, en el seu *Anuari d'Anàlisi de Conflictes*, més conegut com *Baròmetre Anual de Conflictes*.¹

Aquesta anàlisi identifica fins a nou elements causals que poden figurar com a causa principal o concórrer en els diferents conflictes: territori, secessió, descolonització,

autonomia, ideologies sistema,² poder nacional, predomini regional, predomini internacional i recursos. Per il·lustrar aquestes tipologies, en la taula següent podem observar diversos exemples de conflictes actuals o passats en els quals han aparegut alguns dels elements anteriors.

Element	Conflicte	Element	Conflicte
Territori	Armènia vs. Azerbaidjan	poder nacional	oposició vs. govern de Veneçuela
Secessió	Txetxènia vs. govern de Rússia	predomini regional	Tamiles vs. Sri Lanka
Descolonització	Puerto Rico (ja finalitzat)	predomini internacional	Bielorrússia vs. Polònia
Autonomia	Kurds vs. govern de Turquia	recursos	Senegal vs. Mauritània
Ideologies/sistema	Talibans vs. govern d'Afganistan	altres (situació social)	Disturbis a París (França)

1. Les dades anuals són consultables en <http://www.konfliktbarometer.de>

2. El tipus «ideologia» inclou aquells conflictes amb alts components religiosos, i també aquells en què els grups enfrontats són seguidors de sistemes polítics diferents.

Estat de la violència	Grup d'intensitat	Nivell d'intensitat	Definició
no violent	baix	conflicte latent ³	Una diferència de posicions en valors de significació nacional és considerat un conflicte latent si les demandes respectives són articulades per una de les parts i percebudes per l'altra com a tals.
		conflicte manifest	Un conflicte manifest inclou l'ús de mesures situades en l'etapa preliminar a l'ús de forces violentes (p.e. pressió verbal, amenaces explícites de violència o imposició de sancions econòmiques).
violent	mitjà	crisi	Una crisi és una situació tibant en la qual almenys una de les parts usa la violència en incidents esporàdics.
	Alt	crisi severa	Un conflicte es considera una crisi severa si la violència és repetidament usada d'una manera organitzada.
		guerra	Una guerra és un tipus de conflicte violent en el qual la violència és usada de forma pràcticament contínua en una pauta organitzada i sistemàtica. L'extensió de la destrucció és massiva i de llarga durada.

Així mateix, quant a la intensitat, el HIIK defineix cinc graduacions agrupades al seu torn pel que fa a l'estat de la violència en els conflictes. La taula anterior mostra aquestes distincions.

Caràcter interestatal o intraestatal dels conflictes

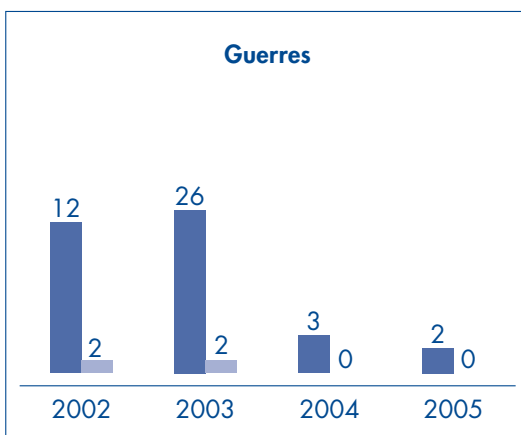
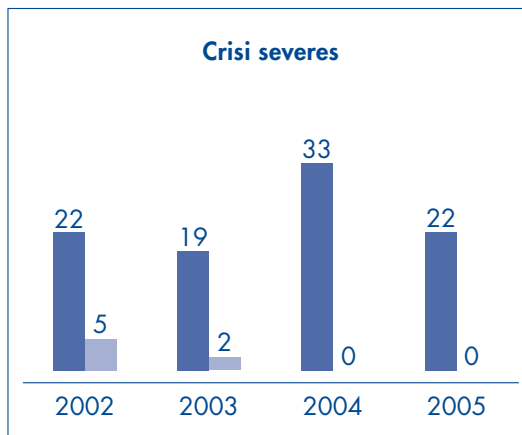
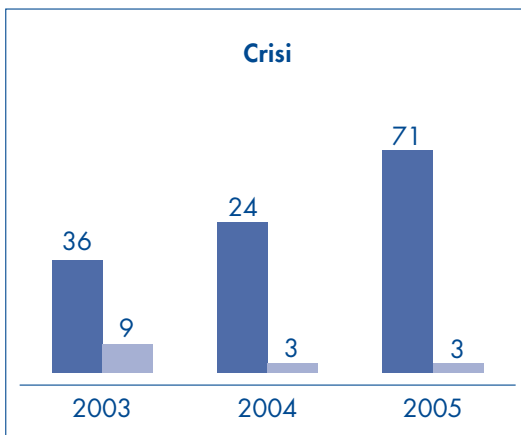
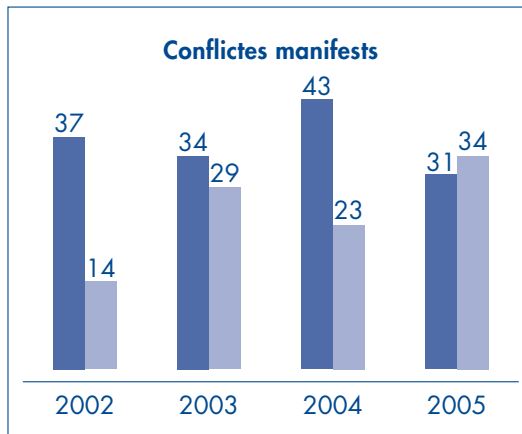
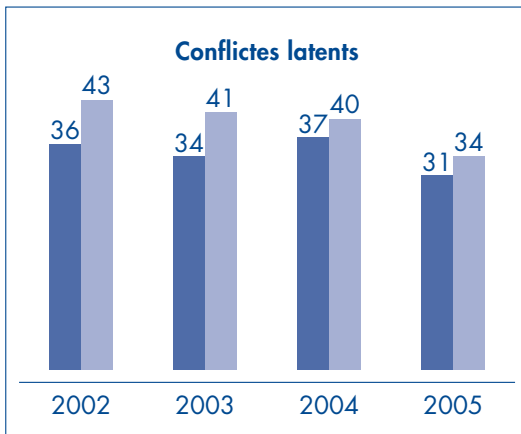
En les gràfiques es pot observar que hi ha una lleugera tendència que disminueixi el nombre de conflictes no violents entre estats i que es mantingui o tendeixi a augmentar els que es donen dintre dels estats. Això podria posar de manifest un efecte contingent dels processos de globalització econòmica a causa de la complexitat de les relacions, interessos i dependències creixents que es donen en la majoria dels casos.

No obstant això, la tendència a l'augment dels conflictes latents i manifestos dintre dels estats suggereix que els mateixos processos globalitzadors poden estar augmentant les desigualtats i injustícies socials, o ser incapaces de donar resposta a aquestes injustícies, amb el conseqüent minvament de la seguretat humana en els territoris afectats.

En les crisis classificades com a violentes, a més de les tendències anteriors, la diferència entre els valors absoluts dels conflictes de l'un i l'altre tipus mostra clarament un dels signes característics de les noves guerres, que han apuntat ja diversos analistes en els últims temps, com Mary Kaldor o Mark Duffield⁴ quant al caràcter marcadament intraestatal de les mateixes guerres.

3. Aquest estat de la intensitat s'indica majoritàriament per a aquells conflictes que han descendit des de nivells d'intensitat majors, però els quals per alguna raó encara no han estat resolts de forma duradora.

4. Mary Kaldor, *Les noves guerres*, Tusquets (2001); Mark Duffield, *Les noves guerres en el món global*, Catarata (2004).

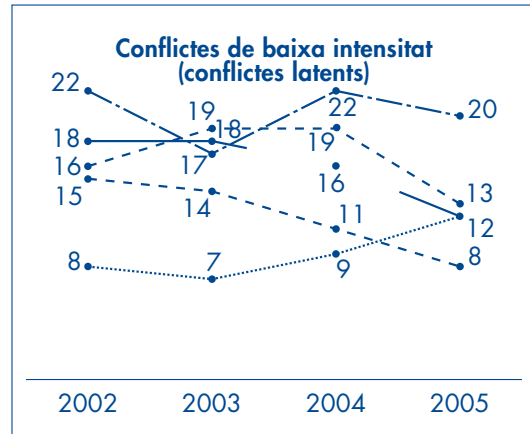
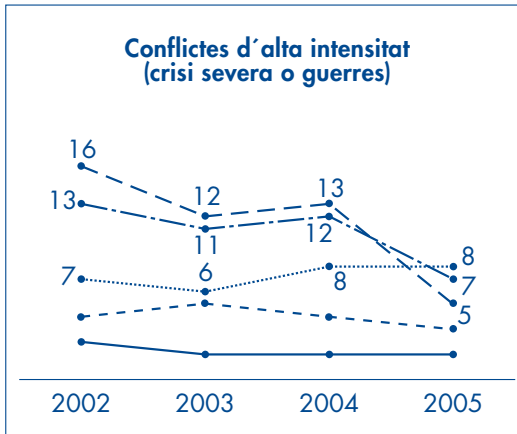

Desenvolupament regional dels conflictes

Per als conflictes d'alta intensitat, a la vista de la gràfica per als últims quatre anys, s'observa d'una banda una clara tendència a la disminució en totes les regions excepte a l'Orient Mitjà, i d'altra la concentració de la major part dels conflictes més violents en les regions més empobrides, com Àfrica i una gran part d'Àsia i Oceania.

Quant als de baixa intensitat o latents, és més difícil establir tendències en aquests primers anys de començament de segle. Únicament en el cas d'Orient Mitjà podríem estar davant una regionalització de la conflictivitat latent com a efecte de la pressió dels principals conflictes d'Afganistan, l'Iraq i Israel.

- Dintre d'estats
- Entre estats

Europa

Àfrica

Amèrica

Àsia i Oceania

Orient Mitjà i Magrib

Evolució dels principals elements causals

Aquest és l'apartat on qualsevol recerca de tendències resulta més ambiciosa i necessitada de precisió. Només des d'una anàlisi quantitativa, sembla que els conflictes amb elements causals basats en ideologia o sistema, o predomini regional o internacional, mostrin una clara tendència a l'augment, mentre que aquells tipificats per elements causals de poder nacional, autonomia, territori o recursos mostren una evolució en què no queda clar si la tendència és d'augment o de disminució.

Segons l'informe *Alerta 2005*⁵ que elabora l'Escola de Cultura de Pau de la Universitat Autònoma de Barcelona, algunes de les característiques freqüents que s'observen en els conflictes armats dels últims anys són la freqüència de les violacions de l'alto el foc, les dissidències en els grups armats, el fracàs dels processos de desarmament i desmobilització, les disputes electorals, la falta de governabilitat i la consideració de la població civil com a objectiu.

La concurrència d'aquests factors pot estar darrere de la dinàmica inestable en l'evolució de la conflictivitat armada i violenta en les regions on es concentren la majoria dels conflictes (Àfrica i Àsia), i on en molts casos aquesta falta de governabilitat, el fustigament a la població civil i el fracàs dels processos de

desarmament són característiques comunes d'aquestes noves guerres que ens descriu Mark Duffield en què s'estableixen veritables economies locals basades en formes, legítimes i il·legítimes, de traspàs de poder i de cadenes de comerç, tot això entre grups socials, homes poderosos (o senyors de la guerra), diàspores, membres de l'Estat, etc.⁶

Referències

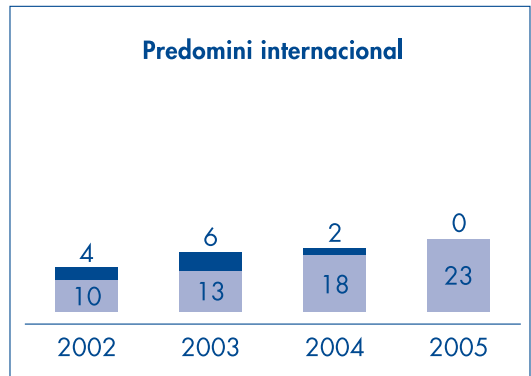
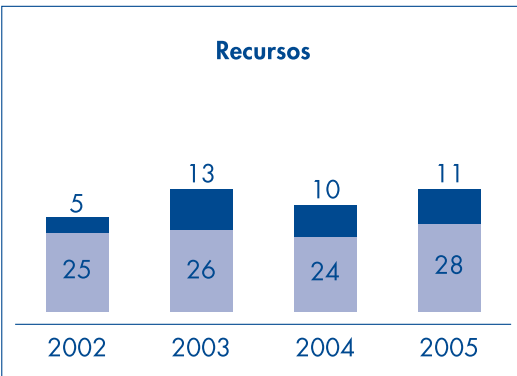
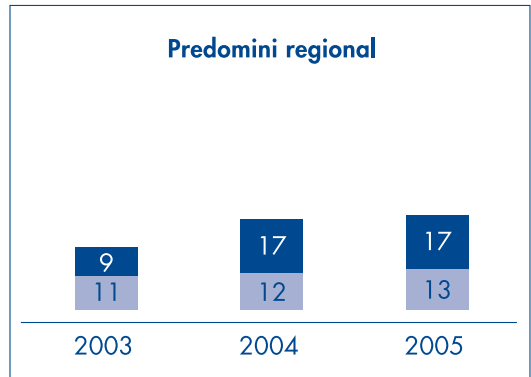
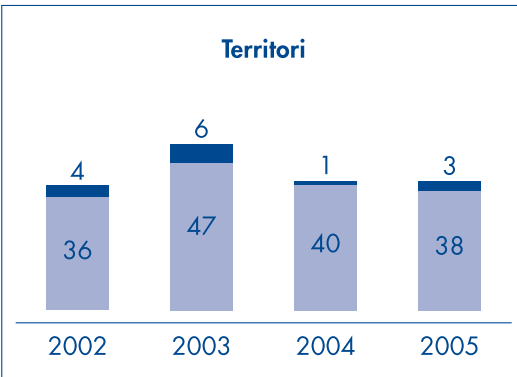
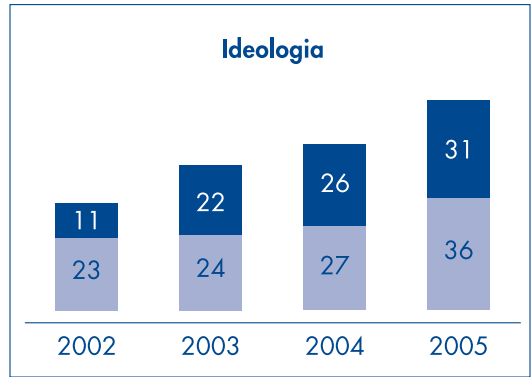
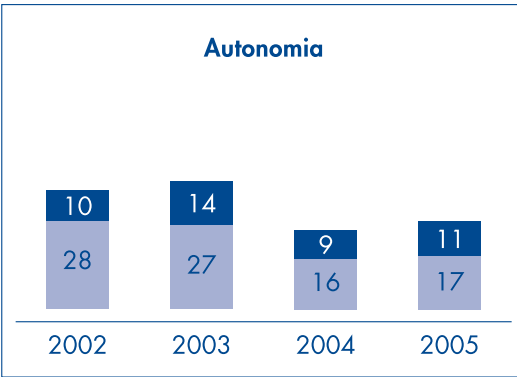
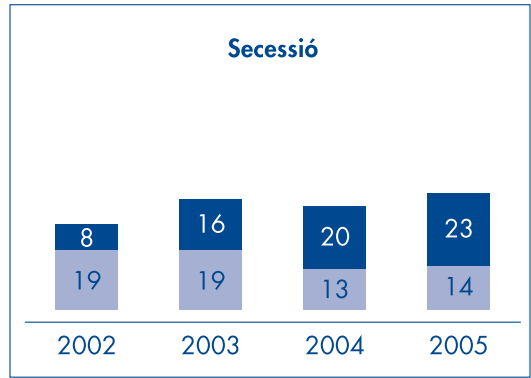
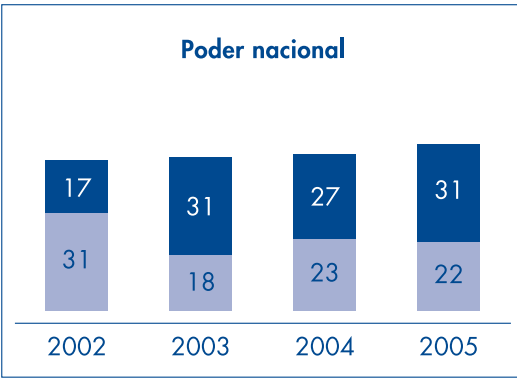
A continuació mostrem algunes de les principals referències locals i internacionals especialitzades en l'anàlisi dels conflictes violents i no violents en el món que ofereixen dades des de les seves pàgines web a Internet:

- Heidelberg Institute for International Conflict Research (HIIC)
www.hiik.de
- Escola de Cultura de Pau (Universitat Autònoma de Barcelona)
www.pangea.org/unescopau/
- Facts on International Relations and Security Trends (FIRST)
first.sipri.org
- Upsala Conflict Data Program
www.pcr.uu.es/research/UCDP/index.htm

Francesc Benítez

5. *Alerta 2005. Informe sobre conflictes, drets humans i construcció de pau*. Ed. Icaria, 2005.

6. Mark Duffield, *Les noves guerres en el món global*, Catarata (2004) (pàg. 40).

■ Violent   ■ No violent

D'Hiroshima a Txernòbil: la maledicció de l'urani

Originat a Hiroshima i Nagasaki per referir-se a les víctimes supervivents de les bombes nuclears llançades per l'exèrcit nord-americà, el terme «Hibakusha» és avui aplicable a molts llocs i situacions de la guerra actual, com és el cas de moltes poblacions afectades per la guerra dels Balcans, d'Afganistan o l'Iraq; també podem dir el mateix de les víctimes de Txernòbil.

Literalment, en japonès «hibakusha» significa «víctima de la radiació». En una entrevista realitzada a la directora de cinema japonesa Hitomi Kamanaka, realitzadora del film *Hibakusha*: en la fi del món, en el qual relata la lluita de les víctimes de la radiació nuclear, no només al Japó. En ser preguntada per l'origen de la seva pel·lícula, respon el següent: «Jo mateixa no tenia idea que havia altres víctimes a l'Iraq fins que vaig visitar aquest país el 1998 i vaig conèixer nens iraquians que estaven morint de leucèmia i altres tipus de càncer, perquè no tenien medicines.

Vaig tornar al Japó i un metge japonès que apareix en el film, Shuntaro Hida, em va explicar que els infants eren víctimes del que es diu 'exposició de baixa intensitat a la radiació'».

Els nens havien estat exposats a aquest efecte de les armes amb urani empobrit que les forces nord-americanes van usar en la seva campanya contra l'Iraq.

Per altra banda, l'urani empobrit no distingeix entre els bàndols contendents. L'urani empobrit és volàtil, encara no forma part de les armes «intel·ligents», afecta tant agredits com agressors o, millor dit, aquells que, com carn de canó, són usats com arma humana i rebutjats pels veritables agressors quan ja no són útils o quan prenen consciència de la seva funció.

Si bé no es va poder demostrar en cap moment que hi hagués o no armes de destrucció massiva a l'Iraq en els prolegòmens de la segona Guerra del Golf, el que sí que podem afirmar és que actualment n'hi ha. Es tracta de les armes recobertes d'urani empobrit les

conseqüències devastadores de les quals, immediates i a llarg termini, comencen a ser molt conegudes encara que poc publicitades en els grans mitjans de comunicació.

En una entrevista realitzada a Jimmy Massey, exmarine de l'exèrcit dels EUA i autor del llibre *Cowboys de l'infern* (Editorial Apòstrofe), membre d'una associació de veterans de guerra, en ser preguntat si està en deute amb els iraquians, respon el següent: «Sofreixo d'estrès postraumàtic, però a l'Iraq hi ha generacions de nens que sofriran això per a tota la vida. Pateixo una malaltia degenerativa a l'espina dorsal a causa del ús d'urani empobrit en les municions. I no sé quants civils iraquians han d'estar patint aquesta malaltia.» (*El Periódico de Catalunya*, 12/6/2006).

L'ús militar dels residus nuclears civils

En l'article publicat en el número anterior («La inacabable proliferació nuclear»), comentàvem la indissoluble unitat entre el material nuclear civil i militar. Les anomenades «bombes brutes» en són l'exemple més concret avui dia.

L'urani empobrit és un metall pesant, un subproducte radioactiu del procés d'enriquiment de l'urani natural per a la fabricació de combustible destinat als reactors de les centrals nuclears i per a la construcció de bombes atòmiques. L'urani empobrit s'utilitza per recobrir amb material radioactiu armes antitanc, míssils i projectils convencionals dotant-los de major capacitat destructiva. D'aquesta manera, quan exploten, a més de la destrucció immediata ho fan provocant un núvol radioactiu que afecta tot l'entorn viu on s'ha produït l'impacte. Les partícules radioactives que es desprenen una vegada inhalades o absorbides pel cos poden desenvolupar danys a llarg termini: malformacions congènites, leucèmia i altres tipus de càncer, tant en la persona que ha rebut els efectes de la radiació com en els seus fills.

Les armes recobertes amb urani empobrit es van utilitzar per primera vegada el 1991 en la primera Guerra del Golf per part dels exèrcits dels EUA i de Gran Bretanya. Des de llavors l'han utilitzat els exèrcits dels EUA i de l'OTAN

en la guerra dels Balcans, a l'Afganistan i, posteriorment, altra vegada a l'Iraq. És a dir que des de 1991 podem afirmar que, sota la ignorància de les opinions públiques, existeix una guerra nuclear que podríem anomenar de "baixa intensitat" de conseqüències insospitables a llarg termini. Pot sonar exagerat, però evidentment no ho és per a les víctimes, centenars de milers, d'aquestes armes.

Observem últimament en la premsa oficial, a través de notícies de premsa aparentment objectives o a través d'articles d'opinió de tècnics suposadament independents, una ofensiva de rentat de cara de la qüestió nuclear. L'ús de la tecnologia nuclear per a la producció d'energia apareix com el «mal menor» necessari, i la seva crítica, com un exemple més del caràcter suposadament paranoic de pacifistes i ecologistes i altres alarmistes. Mentrestant, milers de tones d'urani empobrit es van acumulant i rebent altres usos, àdhuc més perversos que el fet de ser enterrats.

Els intents de generar un consens mediàtic entorn de la qüestió nuclear no estan separats de l'actual lluita pel poder dels centres energètics planetaris i el control sobre la producció. Pel que fa a la qüestió militar, el model de dissuasió –l'amenaça de la destrucció total mútua assegurada– propi de l'era bipolar sembla obsolet i sorgeix una nova necessitat: contra el terrorisme global i els «estats canalles». Aquesta nova política militar exigeix nous tipus d'armes i el consens mediàtic de les poblacions del Nord pel que fa al seu ús. És així que hem vist aparèixer en els últims anys noves generacions d'armes que sota l'etiqueta de «convencionals» incorporen potencialitat per a l'extermini, no només nuclear sinó també químic i biològic, sota una suposada aparença de major control que permetria minimitzar els seus efectes.

Un genocidi ocult i a càmera lenta

L'anomenada «síndrome dels Balcans» així com la «síndrome de la guerra del Golf» són denominacions de les conseqüències en els exèrcits contenedors en aquesta guerra nuclear i química amagada, «de nou tipus», que s'està produint des de fa anys. En el cas de les poblacions civils afectades no va més enllà, quan es reconeix, de ser «efectes col·laterals no desitjats» o simplement s'ignora la seva existència. No obstant això, segons fonts d'investigadors independents es constata que l'exposició a l'urani empobrit és causant dels problemes mèdics crònics denunciats per més de 250.000 veterans, és a dir, un terç de les forces armades que van participar en el conflicte. Igualment associacions de veterans de

Un soldat amb una munició d'urani empobrit

diferents països de l'OTAN que van participar en la guerra dels Balcans –Bòsnia, Sèrbia, Kosovo– han denunciat problemes mèdics causats pels efectes de la radiació amb urani empobrit, alguns d'ells actualment morts a causa de la leucèmia i de malalties tumorals limfàtiques.

En l'anomenada síndrome de la guerra del Golf es considera que a més de l'exposició a l'efecte de l'urani empobrit hi ha el contacte amb el gas nerviós sarín. Una altra mostra de la

permanència de la síndrome és l'augment del desenvolupament de malformacions congènites i càncer, tant en fills de la població civil com de veterans de la guerra a l'Iraq o a l'antiga Iugoslàvia.

Seguint amb les consideracions anteriors respecte a com és tractat aquest tema pels mitjans de comunicació, de vegades apareix relacionat amb el terrorisme global. I, en canvi, els governs dels Estats Units i Anglaterra neguen la confirmació sobre la veracitat dels efectes de l'urani empobrit, encara que reconeixen el seu ús continuat. Una prova d'aquesta doble moral i cinisme dels governs pot realitzar-la qui llegeixi aquest article acostant-se per Internet a

<http://www.ndhan.gov/data/translation/Dirty%20Bombs-Spanish.pdf>. En aquesta adreça, que pertany al Ministeri de Salut de Dakota del Nord, als Estats Units, apareix en pdf un document titulat Bombes brutes. Preguntes freqüents. En aquest document apareixen explicacions destinades a la població sobre el possible ús de l'urani empobrit per part de grups terroristes i què fer en cas de ser exposat a aquesta radiació.

Per altra banda, un informe realitzat el 2002 per la Real Acadèmia de Ciències en el Regne Unit recomana que «els soldats que han estat exposats a aquesta substància realitzin proves per verificar la presència d'urani empobrit en els ronyons i en l'orina».

En una entrevista realitzada al periodista i fotògraf japonès Takashi Morizumi (BBCMundo.com, 21/10/2003), davant la relativització dels efectes sobre la salut i el medi de l'ús en armes convencionals d'urani enriquit, contesta el següent:

«Quin seria el meu rol com a periodista si ignorés la veu dels especialistes iraquians i doctors que creuen que l'ús d'armes amb urani empobrit n'és la causa?»

He d'admetre que la majoria dels qüestionaments vénen dels mitjans occidentals que mostren simpatia cap al govern nord-americà i assenyalen que la informació que prové de l'Iraq és propaganda de Saddam. Això és simplement negar la realitat que apareix davant dels ulls.»

Un dels fonaments per assenyalar l'ús d'urani empobrit com la causa d'aquest problema és la freqüència dels casos de càncer i malformacions a l'Iraq, Kosovo i Bòsnia. Són tots llocs on es van utilitzar armes d'urani empobrit.

Per trobar més informació sobre el tema, utilitzeu el cercador de <http://news.bbc.co.uk/hi/spanish/science/>

Jordi Foix

Exportacions espanyoles de material de defensa

A continuació us presentem la llista de les exportacions de Material de Defensa espanyoles. En primer lloc cal mostrar la nostra preocupació per la reiterada exportació d'armes a països en conflicte, com Colòmbia i Israel, així com a Filipines, Índia, Indonèsia, Sri Lanka o Tailàndia; en segon lloc volem fer-nos ressò de la presència en la llista de països amb fortes tensions, com Algèria, Ghana, Pakistan o Zimbabwe; en tercer lloc volem posar de manifest que moltes de les exportacions realitzades violen la lletra i l'esperit del codi de conducta europeu que prohibeix exportar armes a aquells països que violen de forma sistemàtica els drets humans.

En una altra sèrie de valoracions, volem comentar que el 44 % de les exportacions d'armes espanyoles es queden dintre del territori de la UE, que el 41 % de les exportacions espanyoles d'armament van destinades a països en vies de desenvolupament, i finalment volem destacar que a la llista apareixen 14 dels països més empobrits del món.

(Mireu taules pàgines 11 i 12)

Tica Font

Exportacions espanyoles de material de defensa (en milers d'euros corrents)

Països	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	TOTAL
Regne Unit	6.909,31	32.405,32	9.750,97	18.626,72	30.041,89	46.701,26	84.550,54	121.049,28	20.166,99	176.163,70	546.365,98
Alemanya	5.134,54	28.963,25	7.138,67	5.754,40	471,53	24.063,98	61.507,47	74.826,89	145.924,88	154.982,66	508.768,28
Itàlia	1.692,81	6.546,82	7.150,43	3.599,23	4.540,52	33.783,09	71.639,51	70.819,45	5.175,28	155.491,30	360.438,43
Tailàndia	2.134,76	290.920,06	469,19	23,79	18,81	305,32	174,50	93,61	894,41	259,43	295.293,88
Noruega	582,92	16,91	42,21	14,18	409,49	631,25	500,10	2.339,79	586,66	259.929,45	265.052,95
Polònia				21,31	855,26	5,96		23.869,72	119.348,59	103.161,35	247.262,19
Turquia	29.234,84	100.211,53	51.996,98	30.918,57	12.496,94	364,29	56,21	2.520,00	3.498,32	0,54	231.298,22
Xile	193,09		659,69		8,00	377,89	3,43	1.301,15	4.071,43	178.660,53	185.275,20
EUA	32.783,74	15.553,59	15.922,72	17.703,94	23.993,59	26.155,28	13.546,64	7.270,31	18.180,29	9.332,80	180.442,89
Argèlia	8,51								0,00	129.500,00	129.508,51
França	5.587,62	47.073,06	14.600,01	21.492,33	1.062,07	12.447,56	5.581,29	1.455,82	7.945,19	5.797,97	123.042,91
Àrabia Saudí	1.760,72		11.478,33	42,31	9.945,11	26.295,02			23.304,74	4.942,55	77.768,79
Marroc	262,37	3.219,61	5.850,91	5.994,24	8.097,68	28.341,05	6.647,95	433,38	8.033,42	6.023,11	72.903,72
Equador	64,71	37,12	273,58	129,27	10,10	4,47		2.030,71	48.506,96		51.056,91
Grècia	518,23	194,55	426,04	1.873,05	3.783,96	233,43	4.199,32	21.495,96	2.251,59	13.324,50	48.300,62
Colòmbia	5.043,63	316,73	12.964,34		361,89	98,40	438,30	11.478,12	3.421,77	152,00	34.275,18
Uruguai	315,50	24.728,27	4,72		19,85	8,65	2.108,60			15,00	27.200,58
Islàndia			3.244,70	7.075,02	13.474,48						23.794,20
Jordània	15,83		173,23	2,69	513,70		483,87	20.456,48			21.645,80
Índia	1.849,28	4,83		4.604,25	8.528,61	1.143,87	3.389,81	67,92		0,00	19.588,57
Israel	2.724,12	544,06	4.497,30	1.533,71	4.909,68	487,97	1.597,10	1.005,80	175,54	953,12	18.428,39
Portugal	615,56	1.292,61	560,11	1.420,02	3,38	11.912,80		0,75	522,83	2.072,81	18.400,88
Bèlgica	971,38		2.925,94		3,73	1.042,18	1.184,32	1.154,43	5.255,43	4.494,99	17.032,40
Malàisia	91,52	3.591,53	2.553,69	715,68	2.544,04	2.323,81	1.787,65	277,77	274,45	212,72	14.372,86
Canadà	439,16			631,69	0,81	46,84	753,82	903,04	1.913,45	8.842,59	13.531,41
Brasil	7.990,81		2.159,38	631,69	319,53	420,65	1.778,61		0,00	1,03	13.301,70
Països Baixos	1.064,19	1.780,14	474,25	395,91	6.101,04	106,67	473,66	119,42	195,75	1.364,35	12.075,37
Kuwait	867,77	24,27	174,29	2.701,55		2.808,96	1.850,76	3.121,06	3,50	3,50	11.555,66
Paraguai	232,53		5,90					5.568,28	5.568,28		11.374,99
Surinam	3,70			9.287,48	25,40						9.316,58
Em. Àrabs Units	44,97	5.056,86		0,72	24,01	52,69	1.980,10	122,80		607,84	7.889,99
Austràlia	36,93		5,73	205,04	23,21	1,67	6,60	1.516,22	2.601,66	3.001,05	7.398,12
Veneçuela	129,99	48,12	276,49	102,40	247,51	29,91	3.625,08	2.527,03	0,00	26,29	7.012,82
Egipte	186,15	101,76	320,05	373,41	442,86	1.327,36	1.504,89	429,95	1.947,52	165,71	6.799,65
Finlàndia	61,84				1.208,03	5,12		20,00		4.779,90	6.074,90
Indonèsia	1.247,18	1.785,37	13,11	32,82	115,27	42,84	725,04	206,53	757,52	812,04	5.737,72
Nova Zelanda					270,12				5.368,80	0,00	5.638,92
Xipre		4.282,56			885,00				80,00		5.247,56
Groenlàndia	1,50		2.150,61	2.150,61							4.302,72
Filipines	151,03	7,35	711,29	486,03	711,80	1.070,18	207,21	238,20	444,30		4.027,38
Suïssa	49,54		285,14	74,49	39,38	1.904,56	20,21	756,19	35,45	286,09	3.451,05
Suècia	962,34	46,87	212,51		3,25	1.329,76			440,98	23,56	3.019,26
Perú	564,38		1.441,48	1,57			1,99	87,48	543,90	27,24	2.668,04
Singapur	5,08		1,70	12,97	9,41	338,41			822,25	1.447,72	2.637,54
Argentina	338,81	340,74	321,57	201,77	369,54	775,30	9,23	17,66	18,32	5,30	2.398,25
Guatemala	532,17	1.568,72	22,15	56,77							2.179,80
Oman	117,70		1.077,33	616,88	69,80			1,23	56,08	43,90	1.982,92
Sri Lanka					23,57	1.624,48		79,24	0,42		1.727,71
Angola	100,98		0,18			30,00	1.161,20	55,47	185,00		1.532,83
Bahrain						758,71				762,30	1.521,01
Àustria	80,58	4,01	263,56		0,60				0,00	1.101,38	1.450,13
Iran	923,91	7,66	432,92		51,65		0,35				1.416,49

Països	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	TOTAL
Qatar							25,60	462,41	316,40	606,36	1.410,77
Sud-àfrica	608,62	83,41	131,24	20,08	10,75				0,00	500,00	1.354,09
Bulgària	12,39		304,46	855,19	0,73						1.172,77
Corea del Sud	1.139,66									0,00	1.139,66
Ghana							15,35	888,90			904,25
Camerun					369,92			462,99		0,90	833,82
Rep. Xeca	10,61		33,17	33,79	594,27	84,41					756,25
Pakistan		2,94	35,44	308,08	27,00	242,58			132,00		748,04
Rep. Dominicana					186,54	431,85		129,64		0,00	748,03
Romania		714,92						3,76	1,00	1,00	720,68
El Salvador	37,73	4,24	31,27	24,69	5,74			446,59	7,50	142,51	700,25
Mèxic	3,28						636,60		10,85	13,01	663,74
Irlanda	92,06	1,67	0,75		0,21	31,19		510,00		0,00	635,88
Panamà			12,58			452,52		166,50			631,60
Nicaragua	189,25				46,40	343,21					578,86
Luxemburg						7,08	244,75	53,04	6,31	135,90	447,07
Bangla Desh				439,41							439,41
Dinamarca	21,50	40,51	54,00		109,96	121,77	33,00			0,00	380,73
Tunísia	7,50								368,00		375,50
Bolívia	0,96			197,72	99,23			53,80			351,71
Cuba			37,64	29,20	133,58	3,48	22,78	23,59	31,85		282,12
Eslovènia		211,08	22,68	24,18							257,94
Burkina Faso				197,72				53,80			251,52
Costa Rica	4,19		11,97	12,46	50,15	27,80	137,96	2,14			246,66
Andorra	15,92	0,03	3,94	2,27	1,43	7,20	34,43	38,57	52,15	52,74	208,69
Kenya									177,24		177,24
Botswana	131,86										131,86
Zimbabue	19,40		75,99						0,00		95,39
Sèbia i Montenegro								75,09			75,09
Líban	0,80							64,12			64,92
Moldàvia							63,98				63,98
Papua N. Guinea	57,26										57,26
Estònia	3,37					29,49					32,86
Trinitat i Tobago										30,00	30,00
Hongria			20,24		2,60					0,50	23,34
Turkmenistan			23,30								23,30
Polinèsia Franc.	13,89										13,89
Lituània				1,35						12,03	13,38
Gabon	10,85										10,85
Georgia			10,56								10,56
Kiribati	8,93										8,93
Kazajstan									6,10		6,10
Lesotho	6,01										6,01
Namíbia	5,91										5,91
Maurici			4,53								4,53
Síria			4,53								4,53
Kirguistan										3,70	3,70
Eslovàquia	1,50		1,33								2,83
Haití										1,43	1,43
Mauritània									1,19		1,19
Guinea Equat.	0,76										0,76
Hondures				0,52							0,52
Tanzània									0,00	0,40	0,40
Total	117.032,39	571.733,08	163.852,97	141.655,17	138.674,61	231.184,22	274.709,81	383.152,05	439.632,52	1.230.272,78	

Font: Subdirecció General de Comerç Exterior de Material de Defensa y de doble Uso. Elaboració: Centre Delàs

NOTÍCIES

Espanya és el principal exportador de municions d'armes lleugeres a l'Àfrica Subsahariana

Cada any es produeixen en el món 14.000 milions de municions. Equivalen a més de dues bales per cada habitant del planeta.

Municions: el combustible dels conflictes

Intermón Oxfam ha publicat recentment un informe en el qual indica que el valor mitjà anual de les exportacions espanyoles de municions és de 11,07 milions de dòlars (8,7 milions d'euros). Amb aquesta quantitat, Espanya és el vuitè exportador de municions d'armes lleugeres del món i el principal exportador mundial d'aquest material a l'Àfrica Subsahariana. Espanya ha venut municions a països d'aquesta regió, sobretot a Ghana, per valor de 1,53 milions de dòlars, gairebé el doble que França i el triple que els Estats Units.

Campanya «Armes sota Control»

Els altres països que integren el grup dels 10 principals exportadors de municions d'armes lleugeres són els

Estats Units (140 milions de dòlars), Suïssa (40), Alemanya (37), Canadà (26), Noruega (17), Turquia (13), Finlàndia (12), República Txeca (11) i el Regne Unit (10). Aquestes xifres només reflecteixen el valor anual de les exportacions autoritzades documentades durant els anys 2002-2004. Segons Intermón-Oxfam, no se sap on van a parar el 83 per cent de les municions produïdes a escala mundial.

Resolució a favor d'un tractat internacional que reguli el comerç d'armes

Es calcula que al món hi ha uns 640 milions d'armes lleugeres, i cada any se'n fabriquen 8 milions més, així com 14.000 milions de municions. Aquestes armes provoquen una víctima cada minut.

Davant de la urgència i la necessitat de regular el comerç d'armes a escala internacional, i en el marc de la campanya «Armes sota Control», promoguda per Amnistia Internacional, Intermón-Oxfam i la Xarxa d'Acció Internacional contra les Armes Lleugeres (IANSA), representada a Catalunya per la Fundació per la Pau, aquesta qüestió va ser debatuda al ple del Parlament de Catalunya. Aquest va donar suport al procés internacional en marxa per l'elaboració d'un tractat internacional que reguli el comerç d'armes. Més de 40 ajuntaments catalans també s'han adherit a la campanya.

Conferència de Nacions Unides sobre Armes Lleugeres

L'informe sobre les exportacions d'armes i la iniciativa portada al

Parlament de Catalunya van coincidir amb la preparació de la 2a Conferència Internacional de les Nacions Unides per a la revisió del programa d'acció sobre el control del tràfic il·legal de les armes lleugeres. Aquesta trobada va tenir lloc a Nova York del 26 de juny al 7 de juliol.

Malgrat el suport de la Unió Europea, de molts estats africans i d'Amèrica Llatina i a l'establiment de controls més durs sobre el comerç internacional de les armes lleugeres, no va ser possible arribar a cap acord substancial durant aquesta cimera. Un grup minoritari d'estats, en el qual es trobaven Cuba, Índia, Iran, Israel i Pakistan i en el qual els Estats Units van jugar un paper preponderant, va bloquejar les discussions sobre aquests controls.

La pròxima etapa per a totes aquelles persones i governs que aspiren a l'adopció d'un text jurídic internacional que reguli el comerç d'armes lleugeres és l'Assemblea General de les Nacions Unides, un espai on les decisions se sotmeten a vot i on és més difícil que els estats minoritaris bloquegin una decisió que la majoria veu necessària.

Com va dir el secretari general de les Nacions Unides a la inauguració de la Conferència, «el problema segueix sent greu. En un món inundat d'armes petites, es creu que és il·lícita una quarta part del comerç mundial d'armes, estimat en 4.000 milions de dòlars anuals. És fàcil comprar, usar, transportar i ocultar armes petites i la seva contínua proliferació exacerba els conflictes, impulsa corrents de refugiats, socava l'imperi de la llei i genera una cultura de violència i impunitat».

L'Agència Europea de Defensa

L'Agència Europea de Defensa (AED), organisme creat a l'interior de la UE per harmonitzar el mercat i la circulació de productes militars entre els 25 països membres de la Unió, ha decidit crear un codi de conducta que haurà de coordinar els contractes de vendes i exportacions de material de defensa a l'interior de la UE.

Espanya, davant la sorpresa general, ha decidit excloure-se'n. L'argument adduït és que les vendes militars del mercat únic i l'adhesió al Conveni és voluntària per als estats (*El País*, 23-5-06). El govern espanyol ha justificat la seva decisió de quedar al marge de l'acord per no perjudicar la indústria de guerra a Espanya, que ara accedeix als contractes del Ministeri de Defensa de manera privilegiada a través de l'adjudicació per contractació directa. Els contractes, a causa del seu caràcter estratègic, queden exempts de bona part de les exigències que regeixen la contractació de l'Estat: principis d'igualtat a través de concurs públic,

Nick Witney, director executiu d'AED

amb publicitat i transparència assegurades. Resulta evident que les empreses de guerra espanyoles difícilment podrien competir amb altres molt més potents i millor preparades tecnològicament de

països com Alemanya, França, Gran Bretanya i Itàlia. Això exclou que les empreses militars de la resta de països de la UE puguin concursar als contractes d'armes i equips del Ministeri de Defensa d'Espanya. Per exemple, seria molt difícil continuar protegint la naval Navantia (abans Izar/Bazán) amb la pluja de comandes amb què s'ha vist afavorida per assegurar la seva continuïtat. L'empresa veuria perillar el seu futur si altres drassanes navals poguessin concursar a les ofertes de l'Armada espanyola.

Corrupció a EADS i Airbus

L'empresa que fins avui es presentava com estrella de l'entramat industrial europeu i aposta política de la pròpia UE, l'aeronàutica EADS i la seva filial Airbus, s'han vist esquitxades per escàndols que tenen clars aspectes de corrupció. El consorci EADS, empresa capdavantera de la qual depenia bona part del desenvolupament tecnològic europeu i que fabrica l'avió de combat Eurofighter, l'helicòpter Tigre, míssils i avions de transport militar, ha embarrancat la seva trajectòria i el seu futur està en dubte. L'anunci el passat 13 de juny de retardar el lliurament del superavió de transport A-380, de 800 passatgers, va fer que les accions de la companyia es desplomessin i es devaluessin fins a un 27% en totes les borses europees, perdent 6.000 milions d'euros.

L'ascensió del gegant aeronàutic, que semblava que no es podia aturar, ha quedat seriosament perjudicada. Mentre que per a alguns és solament un obstacle en el camí, per a uns altres és una catàstrofe, ja que ha esquitxat de corrupció alts càrrecs de la companyia. Entre ells es troba el francès Noël Forgeard, copresident d'EADS, que es va desprendre de les seves opcions d'accions. També Arnaud Lagardere –principal accionista privat d'EADS– i el grup alemany Daimler-Chrysler. Tots ells es

van desprendre per separat d'un paquet d'accions del 7,5% del capital el passat mes d'abril, generant una plusvàlua de set milions d'euros. Mentrestant, la resta d'accionistes, entre els quals es troba l'Estat espanyol, amb un 5,6% d'accions, veien com s'enfonsaven els seus guanys.

Airbus A-380

L'espectacular futur que a so de bombo i platerets pregonaven els entusiastes defensors del desenvolupament aeronàutic i militar europeu està qüestionat. La informació privilegiada de què disposaven alguns dels accionistes majoritaris sobre el retard i les dificultats tècniques de l'Airbus poden tirar pel terra les fantasies sobre EADS. L'Autoritat de Mercats Financers de França està investigant les vendes del mercat de títols de l'empresa per dictaminar si hi ha indicis de deslleialtat, és a dir, de corrupció. Tot això afecta molt negativament els governs francès i alemany, que apostaven per EADS i Airbus com a empreses emblemàtiques del desenvolupament tecnològic europeu, i llança seriosos dubtes sobre el futur de l'empresa per la qual també havia apostat Espanya.

La crisi d'EADS torna a posar de moda el vell paradigma de «canons o mantega». El benefici, una vegada

més, és per als mercaders de canons, mentre que les pèrdues cauran del costat dels estats, és a dir, de la mantega dels ciutadans.

El cost d'Espanya a la guerra d'Iraq

El cost de la participació militar d'Espanya en l'acte d'agressió a l'Iraq el 2003 ha deixat el seu saldo més dolorós i negatiu per la mort de 9 soldats i 19 ferits del costat espanyol i, segons una font oficial espanyola, d'almenys (no se sap amb exactitud) 10 morts i 21 ferits per part iraquiana. Tanmateix, també hi ha hagut un altre saldo negatiu, l'econòmic. El balanç oficial indica un cost de 260 milions d'euros de les arques públiques per sufragar la presència dels 1.300 soldats entre el 20 d'agost de 2003 i el 20 de maig de 2004. Aquesta xifra dividida pel nombre de soldats equival a un cost de 200.000 euros (33,28 milions de pessetes) per soldat per als nou mesos de permanència a l'Iraq. Una xifra astronòmica de la qual no sabem quina part va ser per a salaris de soldats i quina altra va estar dedicada a ajuda humanitària. En qualsevol cas, un cost humà i econòmic que Espanya hauria d'haver-se estalviat.

Absolt un objector fiscal

Joan Surroca és un pacifista que manté des de fa anys una dura batalla jurídica davant els tribunals de justícia a favor del dret a l'objecció de consciència fiscal a la despesa militar a Espanya, al·legant el dret a l'objecció reconegut en la Constitució Espanyola. Això significa negar a l'Hisenda pública la part dels seus impostos que contribueixen al manteniment de les forces armades per destinar aquesta part a altres menesters socials molt més útils i necessaris a judici seu (i nostre).

El passat mes de març, el Tribunal Superior de Justícia de Catalunya va

dictar una sentència a favor de Joan Surroca en la qual s'instà el Tribunal Econòmic Administratiu Regional de Catalunya a retirar i deixar sense efecte la sanció que li havien imposat per portar a terme l'objecció fiscal. És una petita victòria que encara no reconeix el dret a l'objecció fiscal, però que obre el camí per evitar sancions a qui la practica.

Un C-295 (Foto: Mark Farmer)

Algèria i les armes espanyoles

A través de la venda de sis avions de transport militar efectuats per EADS-CASA per un import de 110 milions d'euros, Algèria es va convertir en el primer comprador d'armes espanyoles l'any 2005. El total de vendes, segons l'informe anual remès al Congrés dels Diputats per la Secretaria d'Estat de Turisme i Comerç, va ascendir l'any passat a 419,45 milions d'euros (69.790 milions de pessetes), un 3,3% més que l'any 2004. Una xifra que se situa entre les més elevades dels últims deu anys, només superada el 1997 (571,73 milions d'euros). El 37% d'aquestes exportacions –cosa que representa un import de 155 milions d'euros– va tenir com a destinació països empobrits, entre els

quals n'hi ha un bon nombre amb escàs respecte pels drets humans o immersos en conflictes. Aquest és el cas d'Algèria, que malgrat viure un procés intern de negociació que obre esperances sobre una transició democràtica, segueix submergida en violentes lluites internes que continuen assenyalant l'Estat –també altres grups armats– com a actor d'una guerra bruta contra part de la seva població. Aquest fet ha estat denunciat pels defensors dels drets humans a l'interior del país, que reclamen l'esclarament del destí dels més de 5.000 desapareguts durant els anys més durs de repressió de l'Estat.

Aquestes vendes no ajuden en res la imatge d'Espanya. Estan en contradicció flagrant amb el codi de conducta sobre exportacions d'armes de la UE. Aquestes exportacions sembla que obeeixen els interessos estratègics de l'Estat espanyol: Algèria ens subministra gas i a canvi no hi ha inconvenient a subministrar-li armaments.

Trobada anual de la Xarxa Europea Contra el Comerç d'Armes: el paper de la banca i les agències de crèdit a l'exportació en el foment del comerç d'armes

El Centre d'Estudis per a la Pau J.M. Delàs, de Justícia i Pau, ha participat els dies 13 i 14 de maig a la trobada anual de la Xarxa Europea Contra el Comerç d'Armes, que enguany s'ha celebrat a Gant, Bèlgica.

La Xarxa Europea Contra el Comerç d'Armes (European Network Against Arms Trade, ENAAT) és una plataforma en la qual participen entitats i persones de 13 països europeus. Totes elles consideren que el comerç d'armes representa una amenaça per a la pau i la seguretat mundial i reconeixen la necessitat de treballar de manera conjunta i coordinada per lluitar contra aquesta amenaça. Des de la seva creació,

l'any 1984, l'ENAAT s'ha reunit anualment en diverses ciutats europees per intercanviar informació sobre el comerç d'armes relativa a cada un dels països dels participants i identificar línies de treball comunes i prioritàries.

Enguany, la reflexió i les discussions de la trobada han girat entorn al paper dels bancs i de les agències de crèdit a l'exportació (ACE) en el finançament del comerç d'armes.

Les ACE són uns actors relativament desconeguts per a bona part de l'opinió pública.

Es tracta d'agències, majoritàriament de capital públic, que faciliten les exportacions i operacions comercials en mercats estrangers, sobretot en zones inestables. Les ACE solen donar suport a projectes que altres bancs internacionals, com el Banc Mundial, consideren massa arriscats o amb impactes polítics, socials o mediambientals poc acceptables. Moltes empreses d'armament han pogut exportar els

seus productes a països repressius gràcies als crèdits concedits per les ACE.

El paper dels bancs i les ACE en el foment del comerç d'armes no només perpetua i augmenta un fenomen que

representa una amenaça per a la pau i la seguretat internacional sinó que a més té efectes perversos tant en les economies dels països importadors com en la dels exportadors.

La Compañía Española de Créditos a la Exportación (CESCE) és l'ACE espanyola. Es tracta d'una empresa especialitzada en la cobertura de riscos econòmics derivats de les ventes de productes i serveis d'empreses espanyoles en mercats exteriors. És de propietat privada (49,75%) i pública (50,25%). La normativa que regeix la CESCE estableix que les seves operacions han de ser confidencials. Malgrat això, se sap que ha donat suport a l'exportació d'armes en diverses ocasions.

Davant de les greus conseqüències que comporta el foment del comerç d'armes per part de les ACE i altres institucions financeres i de l'opacitat d'aquestes operacions, Justícia i Pau i les altres entitats participants van acordar que era urgent i necessari aprofundir el treball en aquest àmbit, reclamant més transparència i informant la ciutadania europea.

Més informació:

- <http://www.enaat.org/>
- <http://www.eca-watch.org/>
- <http://www.eca-iberia.org/>

Col·laboradors: Jordi Foix, Tica Font, Tomàs Gisbert, Manuel Manonelles, Arcadi Oliveres, Pere Ortega, Alejandro Pozo, Enric Prat, Carme Romia, Èlia Susanna, Sabina Puig i Francesc Benítez.

BUTLLETA DE SUBSCRIPCIÓ

L'import de la subscripció a MATERIALS DE TREBALL del Centre Delàs per a la Pau JM Delàs pel període d'un any (4 números) és de 6 € i es pot realitzar mitjançant:

- xec adjunt al butlletí
- ingrès a LA CAIXA, compte corrent n. 2100-3200-91-2500001851
[al fer l'ingrés, indicar que és una subscripció per a *Materials de Treball*]

Nom i cognoms .....

Adreça ..... Localitat ..... Codi postal .....